

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ФГБОУ ВО «КАБАРДИНО-БАЛКАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
им. Х.М. Бербекова»

ПРОГРАММА

ВСТУПИТЕЛЬНЫХ ИСПЫТАНИЙ ДЛЯ АБИТУРИЕНТОВ,
ПОСТУПАЮЩИХ НА НАПРАВЛЕНИЯ ПОДГОТОВКИ ВО
ПО БАЛКАРСКОМУ ЯЗЫКУ И ЛИТЕРАТУРЕ

Малкъар тилден бла литературадан абитуриентлеге программала

МАЛКЪАР ТИЛ

Фонетика. Графика. Орфоэпия. Орфография

Фонетика. Фонетикада окъулгъан затла: таууш, сёзню бёлюмю, сёзде басым, интонация.

Тилни тауушлары. Ачыкъ эм кысыкъ тауушла. Зынгырдауукъ эм тунакы кысыкъла. Ачыкъ тауушла. Аланы къауумлары: базыкъла, назикле; эринлиле, эринсизле; кенгле, тарла. Ачыкъ тауушлары къарыулу эм къарыусуз орунлары. Кысыкъ тауушла. Аланы къауумлары, къарыулу эм къарыусуз орунлары. Сингармонизм (кысха ангылатыу). Сёзню бёлюмю. Сёзню тизгинден тизгинге кёчюрю. Сёзде басым. Сёзню фонетика жаны бла тинтиу.

Графика. Алфавит. Малкъар алфавитде харфлары каллай тауушлары белгилегенлери. Аланы баш эм сансыз таууш магъаналары. **Е, ё, ю, я, у, ж** харфлары каллай тауушлары белгилегенлери. **Ъ, ь** харфлары малкъар тилде жюрютюлюулери. Малкъар тилни графикасыны тарыхындан кысха билдириуле.

Орфоэпия. Малкъар тилни баш орфоэпия жоруклары.

Орфография. Аны баш жоруклары.

Лексикология

Сёз эм аны лексика магъанасы. Бир магъаналы сёзле эм кёп магъаналы сёзле. Сёзлени тюз эм кёчюю магъаналары.

Омонимле. Синонимле. Антонимле. Битеу халкъны тилинде эркин жюрюген сёзле. Аны жалаанда бир кесегинде жюрютюлген сёзле: диалект сёзле, жаргон сёзле, усталыкъчы сёзле. Жангы сёзле бла эски сёзле. Малкъар тилни лексикасыны кырамы. Фразеологизмле, аланы тилде жюрютюлюулери. Малкъар тилни лексикасыны тарыхындан кысха билдириуле. Сёзню лексика жаны бла тинтиу.

Сёз кыурау

Тамыр бла жалгъау. Сёз тюрлендириучю эм кыураучу жалгъаула. Ноль жалгъау. Сёз кыурау. Малкъар тилде сёз кыурауну баш амаллары.

Морфология

Тилни энчи эм болушлукъчу кесеклери. Тилни энчи кесеклерини бир бирден магъана, грамматика эм синтаксис кыуллукъ жаны бла башхалыкълары.

Ат. Затланы атларын кёргюзтген сёзле. Аланы тюрлю-тюрлю шартлагъа кёре кыауумлары. Энчи атланы жазылыулары. Атланы сёз тюрлендириучю эм сёз кыураучу жалгъаулары. Атланы кыуралыулары. Атны айтымда тюрлениую, аны морфология категориялары. Атны сан категориясы. Жангызлыкъ эм кёплюк санда жюрюген атла, жаланда кёплюк санда жюрюген атла. Атны ие-лик категориясы. Иеликни кёргюзтген мадарла. Атны болуш формалары. Иесиз атланы болушлары. Аланы айтымда кыуллукълары. Атны баш болушуну синтаксис кыуллукълары. Атны иеликчи болушуну формалары эм аланы синтаксис кыуллукълары. Атны бериучю, орунлаучу эм башлаучу болушларыны синтаксис кыуллукълары. Атны тамамлаучу болушуну формалары, аланы айтымда кыуллукълары. Иели атланы болуш формалары. Аланы энчиликлери эм айтымда кыуллукълары. Атланы жазылыулары. Сёз тюрлендириучю эм сёз кыураучу жалгъаулары. Кыуралмагъан атлада ачыкъланы эм кыысыкъланы тюз жазылыулары (5-чи классда окыулгъан жорукъланы кыайтарыу). Кыош атланы кыуралыулары эм жазылыулары.

Сыфат. Затланы тюрлю-тюрлю шартларын кёргюзтген сёзле. Сыфатланы магъана жаны бла баш кыауумлары. Сыфатланы кыуралыулары. Бош сыфатла эм кыош сыфатла. Кыош сыфатланы жазылыулары. Сыфатланы айтымда жюрюулери (атны аллында эм атсыз) эм кыуллукълары. Сыфатны даража формалары. Аллай формалары болгъан эм болмагъан сыфатла. Даража формаланы кыуралыулары, жазылыулары эм айтымда кыуллукълары.

Санау. Санаула эм аланы кыауумлары. Санчы санауланы кыуралыу жаны бла тюрлюлери: бош санаула, кыош санаула. Аланы жазылыулары. Санауланы 11-ден 19-гъа дерилерини бирге жазылыулары. Кыош санчы санауланы жазылыулары. Тизгинчи санауланы кыуралыулары. Санчы эм тизгинчи санауланы айтымда кыуллукълары. Аллай санауланы, айтымда ачыкылагъан сёзлери болмай келселе, энчиликлери. Юлюшчю санауланы кыуралыулары эм айтымда кыуллукълары. Кыауумлаучу санауланы кыуралыулары, магъана жаны бла энчи-ликлери, синтаксис кыуллукълары эм жазылыулары.

Сёзлеу. Сёзлеуле эм аланы кыуралыулары. Бош сёзлеуле эм кыош сёзлеуле. Сёзлеулени магъана жаны бла кыауумлары. Аланы синтаксис кыуллукълары. Сёзлеуню тенглешдириу даража формасы. Сёзлеулени жазылыулары.

Алмаш. Алмашла. Аланы атланы, сыфатланы, санауланы эм сёзлеулени алмашындырып

жюрюулері. Алмашланы кѳауумлары. Атланы алмашындырыучу (бетлеучю, кесимлеучю, соруучу, белгисиз, угѳайлаучу) алмашла. Сыфатланы алмашындырыучу (кѳргюзтюучю, белгилеучю, соруучу, белгисиз) алмашла. Санауланы алмашындырыучу (соруучу, белгисиз, кѳргюзтюучю) алмашла. Сѳзлеулени алмашындырыучу (кѳргюзтюучю, соруучу) алмашла. Алмашланы болушлада тюрлениулері, айтымда кѳуллукѳлары, жазылыулары.

Этим. Этимни магѳана жаны бла кѳауумлары. Этимни кѳуралыуу. Морфология мадар бла кѳуралгѳан этимле. Толу магѳаналы этимле эм болушлукѳчу этимле. Тилде болушлукѳчу этимлени кѳуллукѳлары. *Бол, эт, башла, тебире, боша, тур, кѳой, ий, жибер* деген болушлукѳчу этимле. *Эсе, эди* деген кесекчиклени аладан башхалыкѳлары. Аланы болушлукѳлары бла кѳуралгѳан кѳош этимле. Аланы кѳауумлары. Кѳош этимлени кѳуралыуу жаны бла кѳауумлары.

Этимни иели формалары. Этимни айтымда иели эм иесиз формалада жюрюютюлюую. Этимни морфология категориялары. Аны бет эм сан формалары. Этимни хаулаучу эм угѳайлаучу формалары. Аны угѳайлаучу формасыны кѳуралыуу. Этимни кѳарыулаучу эм кѳарыуламаучу формалары. Этимни соруучу формасы, аны кѳуралыуу. Этимни айырма категориясы. Этимни айырмаларыны кѳауумлары. Аны баш айырмасыны ноль жалгѳаулу болгѳаны. Хапарчысы аллай айырмадан кѳуралгѳан айтымла. Этимни араш, зорлаучу, кѳысыучу эм кѳайтыучу айырмалары. Аланы кѳуралыулары эм магѳана жаны бла энчиликлери. Этимни айырма формаларыны жазылыулары. Кѳчюучю эм кѳчмеучю этимле. Этимни туруш категориясы. Этимни туруш формалары, аланы кѳуралыулары эм жазылыулары. Этимни заман категориясы. Этимни заман формалары, аланы кѳуралыулары, айтымда жюрюютюлюулері эм жазылыулары.

Этимни иесиз формалары. Этимни белгисиз формасы (инфинитив). Аны кѳуралыуу, айтымда жюрюютюлюую. Этимни белгисиз формасы кѳурагѳан айланчла. Аллай айланчлы айтымда тѳйгѳыч белгиле. Этимсыфат. Аны заман формалары, аланы кѳуралыулары. Этимсыфатны айтымда жюрюютюлюую. Этимсыфат айланч, аллай айланчлы айтымда тѳйгѳыч белгиле. Этимсыфатны заман формаларыны жазылыулары. Этимча. Этимчаны биринчи тюрлюсю. Аны кѳуралыуу. Этимчаны айтымда кѳуллугѳу. Этимча айланч, аны айтымда кѳуллугѳу. Этимчаны жазылыуу.

Этим ат. Аны айтымда кѳуллугѳу, айланч кѳурап жюрюую, жазылыуу.

Тилни болушлукѳчу кесеклери. Сонгурала. Болуш жалгѳауланы бла сонгураланы айтымда кѳуллукѳлары. Сонгураланы кѳуралыуу эм магѳана жаны бла баш кѳауумлары. Сонгура атла. Аланы айтымда сонгурала бла тенглешдириу. Сонгураланы бла сонгура атланы жазылыулары.

Байламла. Аланы морфология шартлары эм синтаксис кѳуллукѳлары. Бош байламла эм

кьош байламла. Тенг жарашдырыучу байламла эм бойсундуруучу байламла. Аланы айтымда жюрютюлюулер. Байламланы жазылыулары.

Кесекчикле. Аланы кьуралыу жаны бла кьауумлары; кесекчиклеге саналгъан сёзле эм жалгъаула. Кесекчиклени магъана жаны бла кьауумлары, жазылыулары.

Междометияла. Аланы жазылыулары. Междометиялы айтымлада тыйгъыч белгиле.

Синтаксис

Сёз тутуш. Сёз бирлешле бла сёз тутушла. Сёз тутушта баш эм бойсунган сёз. Сёз тутушта сёзлени бирге байланыулары. Сёзлени бир бирге тенг жарашыу халда байланыулары. Сёзлени бир бирге бойсунуу халда байланыулары; этим сёз тутушла эм ат сёз тутушла. Аланы тюрлюлери. Синтаксис сёз тутушла эм фразеология сёз тутушла. Сёз тутушланы кьуралыу жаны бла тюрлюлери. Сёз тутушланы магъана жаны бла тюрлюлери. Сёз тутушланы магъана жаны бла кьауумлары.

Айтым эм аны баш шартлары: хапарчылыгъы, кьарамчылыгъы, ахыр интонациясы.

Айтымланы тилде кьуллукъларына кёре тюрлюлери. Аланы ахырларында тыйгъыч белгиле. Айтымда логика басым. Аны кьуллугъу. Айтымда сёзлени орунлары.

Эки баш членли айтымланы ангылатуу. Аллай айтымланы кьауумлары: жайылмагъан айтымла эм жайылгъан айтымла.

Башчы эм аны кьуралыу жаны бла тюрлюлери. Хапарчы, аны тюрлюлери эм аланы кьуралыулары. Башчыны бла ат хапарчыны араларында тирени жюрютюлген кезиую. Башчыны бла хапарчыны бир бирлери бла келиш иулер.

Толтуруучу. Аны формалары эм айтым кьурауда магъанасы. Толтуруучуну хапарчыгъа кьалай байланнганына кёре тюрлюлери: тагъылгъан толтуруучула, кысылгъан толтуруучула. Сёдегей толтуруучу. Аны кьуралыуу. Туура толтуруучу. Аны формалары эм кьуралыуу. Толтуруучуну кьуралыу жаны бла кьауумлары.

Болум. Болумланы хапарчыгъа кьалай байланнганларына кёре кьауумлары: кысылып келген болумла, тагъылып келген болумла. Аллай болумланы кьуралыулары. Болумланы магъана жаны бла кьауумлары (орунчу, заманчы, сылтаучу, ёлчемчи, муратчы, шартчы, халчы болумла). Болумланы кьуралыу жаны бла кьауумлары.

Айгъакълаучу. Айгъакълаучуланы кьуралыу жаны бла тюрлюлери. Аланы айтымда айгъакъланган сёзге кьалай байланнганларына кёре тюрлюлери. Айгъакълаучуланы магъана жаны бла кьауумлары.

Бир баш членли айтымланы иелери кьаллайла болгъанларына кёре тюрлюлери. Иесиз айтымла. Аталгъан айтымла. Аланы магъана жаны бла баш кьауумлары.

Кем айтым. Тюрлю-тюрлю членлери жетмеген айтымла.

Айтымны бир туудукъ членлерини юсюнден окьулгъанны кьайтарыу. Айтымны бир

туудукъ членлерини бир бирге тенг жарашдырыучу (жалгъаучу, айырыучу, кършылаучу) байламланы болушлукълары бла жалгъаныулары. Бир туудукъ членли айтымлада жыйышдырыучу сёзле. Аллай айтымлада тыйгъыч белгиле.

Айтымда кийдирилген сёзле эм айтымла, тилде аланы кьуллукълары. Аллай сёзлю айтымлада тыйгъыч белгиле. Айлануу. Жайылмагъан эм жайылгъан айлануу. Айлануулу айтымда тыйгъыч белгиле. Къошакъ айтым. Ол кийдирилген айтымда тыйгъыч белгиле. Междометиялы айтымла, Алада тыйгъыч белгиле.

Айтымны членлерини айырылыгулары. Айырылгъан айгъакълаучула эм болумла. Айырылгъан болумлу эм айгъакълаучулу айтымлада тыйгъыч белгиле. Айырылгъан толтуруучула. Аллай толтуруучулу айтымлада тыйгъыч белгиле. Айтымны белгилеучю членлерини айырылыулары. Айырылгъан кьошулуучу членли айтымлада тыйгъыч белгиле.

Тюз сёз бла сёдегей сёз. Тюз сёзлю айтымла, алада тыйгъыч белгиле. Ушакъ. Цитата. Цитаталы айтымда тыйгъыч белгиле.

Къош айтымны ангылатуу. Къош айтымланы кьауумлары: тенг жарашхан къош айтымла эм бойсуннган къош айтымла. Аланы кесеклерини бир бирге магъана эм грамматика жаны бла байланыуларында болгъан энчиликле.

Тенг жарашхан къош айтымны кесеклерин бир бирге байлар ючюн хайырланылгъан мадарла: тенг жарашдырыучу интонация, тенг жарашдырыучу байламла, кёргюзтюучю алмашла, иеликчи жалгъаула, къош айтымны кесеклерини экисине да бирча кьарагъан сёзле. Байламлы тенг жарашхан къош айтымла (жалгъаучу байламлы, айырыучу байламлы, кършылаучу байламлы). Аллай айтымлада тыйгъыч белгиле. Байламсыз тенг жарашхан къош айтымла. Алада тыйгъыч белгиле.

Бойсуннган къош айтым. Аны баш кесеги эм бойсуннган кесеги. Бойсуннган къош айтымны кесеклерни байланыуларына кёре тюрлюлери: байламлы къош айтымла, байлам сёзлю къош айтымла, байламсыз къош айтымла. Бойсуннган къош айтымланы бойсуннган кесеклерини кьаллайла болгъанларына кёре кьауумлары (бойсуннган башчы, хапарчы, толтуруучу, айгъакълаучу, болумчу, сансыз кесеклери болгъан къош айтымла). Ортакъ членли бойсуннган къош айтымла. Бойсуннган къош айтымланы кьауумларында тыйгъыч белгиле. Талай бойсуннган кесеги болгъан къош айтымла. Алада тыйгъыч белгиле.

Стилистика. Тилни стильлери. Литература тил, аны мардалары. Тилни баш тюрлюлери (стильлери): сёлешуу стиль, китап стиль, ишчи стиль, илму стиль, публицистика стиль, литература стиль. Тилни тазалыгъы.

МАЛКЪАР ЛИТЕРАТУРА

Литератураны теориясы. Гыллыу бла рифма. Малкъар поэзияда рифма къурауну амаллары эм аны айныу жоллары. Рифма къурауда ачыкъ тауушла бла кысыкъ тауушланы магъаналары. Тамырлы рифмала. Къара сёз бла назму тилни энчиликлери. Литературада жигитни юсюнден ангылам. Хапарны юсюнден ангылам. Чыгъарманы къуралыуу бла сюжетни юсюнден ангылам. Поэманы юсюнден ангылам. Суратлау чыгъарманы темасы, ниети. Гиперболаны (семиртип айтыу) ангылатыу. Эпитет бла жан салыуну юсюнден ангылам. Суратлау проза чыгъарманы юсюнден ангылам. Хапар. Повесть. Суратлау сыфатны юсюнден ангылам. Метафораны юсюнден ангылам. Драма жанрланы энчиликлери (трагедия, комедия, фарс д.а.к.). Поэманы жанр энчиликлери. Лирика поэма, лиро-эпикалы поэма, эпикалы поэма. Антитеза деген суратлау амалны юсюнден ангылам. Литературада повестьни бла трилогияны юсюнден ангылам. Чыгъармачылык амал (метод) деген ангыламны баш илишанлары. Суратлау тил. Аны энчилиги, шартлары. Сёз искусствода жанрланы юсюнден ангылам. Роман, аны жанр энчилиги. Поэзияны энчи шартлары. Рифма. Гыллыу. Тенгleshдириу. Лирика сезимлик. Адабиятны теориясы. Жангыртмачылык. Романтизм бла реализм. Инсан лириканы амаллары. Суратлау кылык бла сыфат. Жыйышдырыу. Жашау шартланы айыртлау. Чыгъарманы магъанасы бла кеби (формасы). Тюзюнлей айтыу. Диалог. Жаз тил. Драматургия жанрла. Драма. Комедия. Трагедия. **Тамсил жанр къадарында.** Лириканы тюрлюлери. Чам, масхара жанрланы тюрлюлери. Хапар бла очерк жанрла. Назму ёлчемле. Сахна чыгъарманы тил энчилиги. Халкъ тил бла адабият тил.

Фольклор эм литература чыгъармала.

Малкъар халкъ жомакъла. «Къызчыкъ бла къозучукъ», «Билдим, билдим билляча...», «Батыр жашчыкъ», «Акъыллы устаз».

Жомакъланы тил байлыкълары, къуралыу энчиликлери. Аланы суратлау амаллары. Жомакъланы сюжетлери литературада, суратда, музыкада жюрютюлгенлеринден юлгюле.

«Элбер» деген сёзню магъанасы. Элберде халкъыбызны эслилиги, жютюлюгю, ётгюрлюгю, огъурлулугъу, дагъыда ала кибик башха шартланы ачыкъланыуу. Элберлени къуралыуу эм суратлау энчиликлери. Адамны, жерни, сууну, мюлкню, къанатлыланы, жаныуарланы эм башха затланы юсюнден элберле.

«Нарт сёз» деген сёз тутушну магъанасы. Нарт сёздеде малкъар миллетни огъурлулугъуну, намыслылыгъыны, адет-къылыгъыны ачыкъланыуу. Аланы аманлыкъгъа бла терсбоюнлукъгъа къажаулукълары. Халкъны Ата журтуна кертичилиги, жигитликге, чёрчекликге багъа биче билгени, урунуугъа магъана бериую.

Малкъар нарт таурухла. «Нарт темирчи Дебет», «Сосурукъ бла эмеген», «Ариу

Сатанай», «Пелиуан Къарашауай», «Ачей улу Ачемез», «Ачемез бла Хубун», «Шырдан бла нёгер», «Батыр Къарашауай бла Гемуда», «Ёрюзмек бла кына сакъаллы кызыл Фук».

Малкъар халкъ жыра. «Апсаты», «Эрирей», «Долай», «Ийнай», «Бёлляу», «Алтын Хардар», «Къанамат», «Гошаях бийчени кюю», «Орусбийлары», «Бекболат», «Гапалау», «Ал эмина».

Малкъар жарыкъландыручула. Орусбийланы Исмайылны, Орусбийланы Наурузну, Орусбийланы Сафар-Алийни, Абайланы Мусосну, Абайланы Солтанбекни, Абайланы Ханифаны, Шаханланы Басиятны, Шакъманланы Фатиматны миллет культураны айнытыуда ишлери.

Мёчуланы Кязим. «Иги сёз», «Суу бойнунда ёсген жангыз талчыкъгъа айтылгъан назму», «Къар кюн арбазыбызгъа къоннган чыпчыкъгъа», «Ата-ана», «Жауур эшекге», «Эски ююм», «Адамды бизни атыбыз», «Аллай бийле керек бизге», «Жаралы жугъутур», «Бузжигит», «Сагъыш», «Мен – Беккини жашы Кязим», «Бирликни атасы ёлдю», «Дин къарындашларыбыз», «Тёреле сурала кибик», «Парийим», «Аллахны атындан сёлешген», «Аллай бийле керек бизге», «Таукел этейик биз бюгюн», «Атанг келди да гюрбежиге», «Къоншубуз, ожакъ тютюнюнг», «Аллах бизге суюмеклик жазды», «Ачыкъ сёз», «Парийим», «Къонгур ташым, бийик къаянгдан тюшюп...», «Жарлы халкъым», «Къартлыкъ бла ушагъым», «Мен бир инсан. Жашадым, жанды отум», «Акъны къарадан тюз айыра билген», «Мусаны къатлап, тур таууна чыкъдым», «Биз – бу дуняны къонакълары», «Арбазыма къоннган чорбат чыпчыкъ», «Бызынгы къабырлары», «Осуят», «Таукел этейик бюгюн», «Жарлы халкъым», «Жашыма», «Тынгылагъыз», «Бузулгъанды жашауубуз», «Бири - къача, бири – къууа», «Муратлагъа жетдирмейле», «Ишибиз онг туююл – солду».

Къулийланы Къайсын. «Жорт, жорт, гылыуум!», «Жашчыкъгъа бешик жырчыкъ», «Балам, бу жерге...», «Умут жырчыгъы», «Таукеллик жырчыгъы» «Тау суучукъну жырчыгъы», «Тукъузгю», «Жерибизни хар ташы», «Туугъан жериме айтама», «Жаралы таш», «Прометей, Кавказны къаясына...», «Сиваш», «Перекоп», «Осуят», «Салам, эрттенлик», «Жангы китап», «Жаралы таш», «Тиширыу сууда жуунады», «Музыка», «Бетховен», «Аскер башчы бла поэт», «Шопенни согъадыла», «Поэзия бла сёлешеме», «Бешиклеринг тебиретилгенлерин...», «Сабийле ёлмесинле», «Скопле шахарда жазылгъаан назму», «Ленинни юсюнден таулу поэма».

Отарланы Керим. «Чыпчыкъ жырлайды», «Жылы желчик», «Тау аязы шош урады», «Кимни сакълай болур?», «Жайлыкъда», «Жаралы комиссар», «Чалбаш майор», «Аугъан бешик» «Жиляй эди кёк», «Жесирле базары», «Зурнукла къайтырла», «Сазбет кызычыкъ», «Алтынындан багъалы жерим», «Жолну тас этмейк», «Уланлыкъ сёз», «Жашадыкъ», «Партизан къабырла», «Жолла», «Сынла», «Таулу жашчыкъ», «Кечеги жолоучула», «Зурнукла къайтырла».

Бегийланы Абдуллах. «Тау суучукъ кесин бузады», «Жангы жылны алгышы», «Терек», «Игиликге ийнаныу», «Тилек».

Токъумаланы Жагъафар. «Нартла уялгъан эдиле». Хапарлары, повестьлери, романлары.

Зумакъулланы Танзиля. «Пелиуан Жанболат», «Асиятны жырчыгъы», «Ата журтум-Малкъарым», «Кюн ахшы болсун, адамла!», «Таулу адетле», «Урушха къажау поэма», «Шайырны назмулары», «Будай бюртюк», «Ташны сёзю», «От жагъа тютюню», «Назмучу таулу къызла», «Къарт терек», «Боламыды адамны артыкъ заты», «Халкъымы шайыры», «Адамны журтуна, журтну да адамгъа термилиую».

Толгъурланы Зейтун. «Тюлкюню кюю», «Айыуташ», «Кёк гелеу», «Ашыкъ оюн», «Къызгъыл кырдыкла», «Эрирей», «Акъ гыранча», «Акъ жыйрыкъ».

Бабаланы Ибрахим. «Шаудан», «Къара къызгъунну ёмюрю», «Туугъан жериме», «Жауун», «Гёбелек», «Къысхач», «Бийик сын», «Илхам», «Башиллик къаяда жугъутур», «Сурат», «Элия бешик», «Ара боран», «Бийик сын».

Тёпеланы Алим. «Кёз тутхан жер», «Асыралгъан алмала», «Принчни сютлей акълыгъы», «Саскылы къол», «Тейри чыракъ», «Жол кюю», «Ташыуул», «Артутай», «Азап жолу», «Коммунист».

Гуртуланы Берг. «Бекир», «Чалгъычыла», «Мардакемле».

Гуртуланы Элдар. «Хасанчыкъны юсюнден хапарла», «Къарт эшекни къадары», «Ёр жол», «Къобузчу Марзият», «Къыз къачырыу», «Шамсудин къаласы», «Балтаны багъасы», «Мёлекледе къонакъда», «Халал адам».

Мокъаланы Магомет. «Жарыкъ чыпчыкъ», «Мени ююм», «Биз да халкъбыз», «Зурнукла», «Ёксюзле ушхууру», «Исламей», «Къызгенде къычырады кукук», «Хар ким ушайды жерине», «Бийик жулдузла»..

Ахматланы Сафарият. «Сабанла жетип, къызып, жаз башы», «Анама», «Ай макъамы», «Жангызлыкъ».

Ёлмезланы Мурадин. «Эрттен назмучукъ», «Ётмекни багъасы», «Сабийлигими жыры», «Малкъар», «Гошаях бийче», «Таурух», «Эрирей», «Жюзген ташла», «Той этдик, ойнай кетип».

Созайланы Ахмат. «Жаяу жолчукъ», «Къарт жер сюреди», «Акъ сыртдан манга дери сени ауазынг...», «Жер», «Сейирди дуня уллу сахарда», «Гитара», «Адам дунядан кетсе», «Манга ариу сёзле айт», «Тангым тепсей келеди», «Адам урлукъ себеди», «Галилео Галилей».

Маммеланы Ибрахим. «Ахмат дерслерин этеди», «Акъыллыла айтхандыла».

Гюлюйланы Мажит. «Чум бюртюк».

Къудайланы Маштай. «Мен таулума», «Жамычы».

Шауаланы Хасан. «Тузакъ», «Кюбюрде табылгъан повесть», «Бийыкъны ахыр кюню», «Бир

жашауну минг бети», «Ит жыйын», «Дуния жаханими», «Асият».

Могтайланы Светлана. «Алтын гебенек», «Къара чаукалы сабийлигим», «Къарылгъачла», «Россия», «Къарылгъачла», «Мермер жомакъ».

Табакъсойланы Мухтар. «Жаннет юю, туугъан жерибиз», «Атам», «Туугъан элим», «Темиркъазакъ», «Тилек», «Терек ёседи алай», «Чарх оюн», «Черек».

Гуртуланы Салих. «Жер татыуу», «Кеседиле тереклени», «Жортады желчик», «Махтауну аты», «Жиляйды терек», «Мудах кёк», «Агъач къалауур», «Ёмюрню кёзлери».

Гулаланы Башир. «Къуш уя», «Сын таш».

Гадийланы Ибрагим. «Элсюер къуш».

Беспайланы Муталип. «Ыннаканы тилеги», «Бёледи жабалакъ», «Къарт бёрю», «Отрар», «Солтанбек», «Теп, тепсе, шыйых Балкъар!».

Додуланы Аскер. «Алгъыш», «Арба», «Черек», «Насып», «Танг аласы».

Байзуллаланы Алий. «Къыш назмула», «Къызыл кёрюмдю», «Жер баллада», «Гладиаторну монологу», «Адамлыкъ», «Жулдуз романс», «Къысыр къаяла», Гапалау».

Батчаланы Муса. «Кюмюш Акка», «Элия», «Элчилерим», «Хорланган жазыу», «Тёпесине жулдуз тийген».

Боташланы Исса. «Эгер», «Солтанны къадары», «Къушла бийикни сюедиле».

Мусукаланы Сакинат. «Кюн батып барады», «Шош кире жашаугъа къыш кюнде...», «Ала да бизнича», «Тюшюм ушайды жомакъгъа», «Жауун», «Ата журт».

Хочуланы Салих. (хапарла)

Шахмырзаланы Саид. «Сырыйна» (назму жыйымдыкъ), «Къая къызы – къарылгъач», «Иртишни жагъасында».

Будайланы Азрет. «Телефон», «Мараучуну хапары».

Кациланы Хабу. «Жер жулдузла», «Аланла, сизде уа не хапар?», «Темирбекни дерти».

Залийханланы Жанакъайыт. «Тау къушла».

Этезланы Омар. «Нарт къала», «Къаяла унутмагъандыла».

Маммеланы Ибрагим «Шаудан бла тонгуз», «Кёкбаш эшек», «Тюз оноу», «Жаралы жугъутур».